

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio III. De inductione, & cooperatione ad peccatum alterius jam jam
parati, & volentis peccare, vel aliàs certò peccaturi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

SECTIO III.

De inductione, & cooperatione ad peccatum alterius jam parati, & volentis peccare, vel alias certo peccaturi.

SUMMARIUM.

42. Absolutè, directè & proximè, inducere, vel jam paratè ad peccatum cooperari nunquam licet.
43. Paratus peccare dicitur, qui habitualiter ita dispositus est, ut quavis occasione data semper peccet, & g. se inebriet, jejunium frangat &c. Et
44. Tali sine alia causa non licet nec indirectè & remotè cooperari, & g. dando uberem porum, cibos vetitos, &c.
45. & 46. Volenti seu actu interno jam intendenti peccare, externe tamen non peccaturo, nisi adjuves, dando cibum, potum &c. sine ulla justa causa sic cooperari non potes.
47. & 48. Imò etiam nec certè peccaturo sibi aliunde procurando, tu sic absolutè & proximè cooperari potes sine alia causa præbendo, & g. cibum, potum, instrumentum &c.
49. Nec obstat, quod absque tua cooperatione peccatum adhuc fieret.
50. 51. Secus est, si actio tua indifferens, sit solum remotè, & conditionatè cooperatibà.
52. Usque ad n. 56 Non licere certò peccatum gravius inducere ad peccatum minus, docent plures DD. Tamen
56. longe probabilius id licere docent alii æque multi.
57. Idquè certum videtur, quando peccaturus determinatus est ad utrumque peccatum, gravius, & levius, disjunctè.
58. Sic etiam volenti committere peccatum gravius, licet suadere potes minus, quod est veluti pars illius majoris: ut volenti furari mille, si non possis omnino impedire, licitò suades ut contentus esse velit centum.

59. Salvo semper jure tertii; nullam scilicet personam tam proponendo.
60. Sic etiam volenti committere peccatum majus licite proponitur aliud minus.
61. Imò etiam licite cooperari possum ad minus, ut impedi- am majus damnum & g. furtum, si alia via detur- tendi majus non suppetat.
62. Secus est, si agatur de bonis vite, & corporis, ac etiam fortuna respectu diversorum, tunc enim, licet con- sultare possit minus damnum, non tamen ad illud cooperari potest.
63. Peccatum alterius permittere, vel ad illud ansam dare non licet eo sine, ut alter peccet, puniatur idque in malum ipsius.
64. Probabiliter tamen ita permittere, vel etiam ansam pra- bere licet ob alium finem bonum, vel indifferen- tem, & g. ad alterius emendationem, ad se inveni- nem servandum &c.
65. Dominus, Pater &c. servum, vel filium suspectum licet- sine denuò furari, pecuniam exponit, clavem &c. linquit &c.
66. Aut servum sibi fidelem à fure sæpè sollicitatum ad ser- randas res sibi dandas, cum aliqua re ad furtum mittit, ut sic fur deprehensus non amplius, ser- vum sollicitet. Et
67. Maritus uxori de adulterio suspecta licite occasione linquit, vel etiam remotam & indifferentem cau- sam prabet, ut deprehensa emendetur.
68. Sic pariter ob finem emendationis, vel majorem rei ser- vationem &c. custodes gabellarum, hortorum, vinearum, piscinarum, sylvarum &c. licite se ab- stinent, ut homines sic deprehensi emendantur, & custodienda magis secura maneat: secus, si id- eam faciant ob lucrum, vel multam.
71. Usque ad n. 75. Omnis non obligatus specialiter impedi- peccatum proximi, sed ob justam causam permi- re potens, potest etiam licite, ob bonum finem, vel justam causam necessitatis, vel utilitatis, remitti-
mat

materialiter, a cōtione omnino indifferenti, ad illud cooperari.

75. Ob justam causam necessitatis, vel utilitatis alicujus momenti semper licet petere opus ab aliquo, quod is sine peccato prestare potest, et si putetur, vel praevideatur non sine praestituto.

76. Sic ob justam causam alicujus necessitatis, si alius non adsit, licet petis I. Sacrum, absolutionem, vel alia Sacramenta à concubinario, vel alijs notorie, in mortali existente, imò etiam excommunicato tolerato, et si praevideas eum sine peccato non praestituto.

77. II. Mutuum ab usurario, non sine peccato usurae daturò;

78. III. Solutionem maleficij à saga, vel mago, quem scis sine novo maleficio solvere posse, et si credas non sine soluturum.

79. Secus, si scires sine novo maleficio solvere non posse.

80. Pariter IV. potest femina licet adire Judicem, Magnatē &c. ex rationabili causa, vocare medicum &c. esto, advertat eos inde labi, vel tentari &c.

81. Ob justam causam necessitatis, vel utilitatis gravis etiam licet alteri cooperari materialiter ad peccatum materiam, vel occasionem prebendo, quoties id absque tali cooperatione nihilominù sferet, alijs materiam vel occasionem facile praebituris.

82. Unde I. ob diminutionem & cessionem lucri notabilis hospites, caupones, coqui &c. licet possunt ministrare vinum se inebriaturis cibos indifferentes &c.

83. Imò & carnes in locis, ubi Catholici cum haeticis sunt permixti.

84. Quin & in locis Catholicis utcunque excusari possunt caupones, dum mercatoribus haeticis transeuntibus, ita petentibus, carnes porrigunt.

85. II. Ob eandem diminutionem lucri notabilis, mercatores & opifices licet facere, & vendere possunt res de se indifferentes, ut arma, fucos muliebres, taxillos, carthifolia & casto praevideant emptores aliquos iis abusuros ad peccatum.

87. Secus est de rebus, quae sunt per se male actionis instrumenta,

ment, ut arte facta ad libidinem excitantia, id est
 Et Casus varii.

90. III. Permittente magistratu, etiam licite Catholicus
 ficat, vel restaurat hereticorum templa, Judaeorum
 Synagogas, domum exstruxit, vel locat meretricum
 Et ubi permessa sunt lupanaria.

91. IV. Pictores tamen valde turpia pingentes, & histriones
 valde turpia representantes regulariter peccant
 mortaliter.

95. Quando aliquid alicui ex justitia debetur, praestari
 est, et si per illud alter peccaturus sit, si tu peccatum
 aliunde impedire non debeas, vel comode non potes.

96. Sic reddere, vel dare debet I. debitor mutuum, sub
 tributum dominis immediate abusus.

97. II. Confessarius absolutionem saltem sub conditione
 rochus Eucharistiam Et. iis quos aliunde se
 indispositos.

98. III. Uxor debitum petenti marito voto castitatis ob
 sto, Et

99. Famuli & ancillae ratione servitii jussa dominorum
 Praelatorum opera facere ex se indifferentia, et
 motu tantum ad peccatum se habentia, non
 propinque & proxime ad peccata ordinata. Ca
 barit valde notabiles usque ad n. 102. Tam
 etiam

102. Licet materialiter ad peccatum proximi cooperari
 ties major necessitas, seu ratio majoris mali
 di ita exigit, vel cogit. Unde

103. I. Christiani captivi apud Turcas bellantes contra
 stianos licite remigant, fagiunt, sarcinas Et
 advehunt.

104. Non tamen excusantur, etiam metu mortis, allu
 nantes.

105. II. Etiam licite obediunt incola Tyranno injuste
 ciam occupanti, quoad opera indifferentia Et

106. Peccant quidem graviter parentes, Domini, si
 vel servos lascivos domi retineant, quia tamen
 pe ex ejectione non modo non emendantur,

magis pervertuntur, tali periculo praeviso licite eas retinent.

107. Usque ad n. III. Resolvitur, an liceat Sacerdoti vel Parocho ex malitia nolenti administrare Sacramenta summè necessaria s. g. baptismum, vel Penitentiam in articulo mortis offerre pecuniam.

§. I.

Licetne tali cooperari absque alia iusta causa?

Certissimum est, nunquam licere alterum quantumvis paratum, ac volentem inducere, eique cooperari ad peccatum formaliter, absolute, directe & proxime quatenus peccatum est. Nunquam enim licet quacunq[ue] de causa inducere alterum, ut voluntarie, & plene se inebriet, mentiatur, falsum juret, blasphemet, fornicetur &c. nunquam licet à venefico petere, ut maleficium solvat novo maleficio, aut cum scis, eum sine novo maleficio solvere non posse; petere ab infideli, ut per falsos Deos juret, petere à Sacerdote non habente jurisdictionem, vel excommunicato non tolerato, vel concubinario notario, ut Sacramenta ministret, absolvat, sacrificet, extra casum legitimæ necessitatis. Ratio est evidens: quia adhuc esset verissimum peccatum scandalì activi, & inductionis proximi in ruinam spiritualem. Nec obstat, quòd ejusmodi homines per se parati sint, & volentes ad ejusmodi peccatum, quia licet tunc non voluntatem peccandi, tamen actuale exercitium peccati hinc, & nunc per se directe causares. Quæstio ergo, & difficultas sanè gravis, & late patens est, an non liceat alterum jam ita para-

paratum & volentem peccare, seu alioquin certum peccatum inducere *conditionatè, indirectè, & remotè*: supposito nimirum, si omninò peccare vel offerendo ei occasionem, materiam, vel cooperationem de se indifferentem ad tale peccatum: idque absque omni alia iusta causa, nisi quòd jam paratus sit, aut velit peccare, aut etiam alioquin certò peccaturus sit. (Quòd verò ex iusta causa liceat, latè debemus in sequentibus,) Propono rem particulatim.

I. Paratus peccare.

43 **D**icitur, qui habitualiter ita dispositus est, quotiescunque offertur occasio talis peccati semper peccet, v. g. se inebriet, jejunium frangat, usuras exercent. Sacramenta in mortali administrat &c. nondum tamen hic & nunc vult peccare nec adhuc in actu interno peccat, sed solum, si datur occasio, promptè peccabit. Licebitne tali dante potum uberem, vel cibos vetitos administrare à tali petere mutuum, Sacramenta, idque absque alia causa, nisi quòd ille jam paratus sit, ad illud peccatum?

44 **R.** Certissimum est, sic non licere. *Ratio clara* Quia lex Charitatis obligat te, ut quoties commode potes, non coopereris positivè ad peccatum proximi, saltem quòd aliàs non fieret: atqui in proposito verè positivè cooperaris ad peccatum proximi & causa es, quòd hic & nunc peccatum committatur, tam quoad actualem voluntatem internam quàm quoad externam consummationem, quòd

aliàs non fieret: insuper commodè, & facillimè
posses non cooperari, cum nulla subsit justa cau-
sa, ut supponitur: ergò non licet cooperari citra
peccatum mortale scandali.

II. Volens peccare.

Dicitur, qui jam actu intendit peccare, se ineb-45
riare, jejunium violare, inimicum occidere,
rem alienam surripere &c. adeoque actu interno
defacto jam peccavit, actu tamen externo non con-
summaturus peccatum, nisi tu coopereris indirectè,
& remotè, potum, vel cibum prohibitum præben-
do, instrumenta occidendi, vel furandi admini-
strando &c. Licebitne ita cooperari hac sola, non
alià causâ, nisi quòd jam velit peccare?

* Certò etiam non licere, sed peccari mortali-46
ter pro ratione materiæ. Communis cum Sanch.
lib. 1. Moral. c. 7. n. 15. Tamb. *lib. 5. Decal. c. 1.*
§. 4. n. 6. & 7. a. n. 65. Ratio adhuc est eadem:
quia etiam sic cooperaris ad peccatum proximi, &
causa es, ut hîc & nunc committatur peccatum, etsi
non quoad voluntatem internam, attamen quoad
externam consummationem, seu quòd hîc & nunc
actu externo fiat peccatum proximi, quod aliàs non
fieret, nisi tu coopereris, facillimè potens non
cooperari, ut supponitur: ergo &c. Authores in
contrarium citati apud Dianam *p. 5. tract. 7. Reso-*
lut. 8. & Tamb. *cit.* solum loquuntur in casu, quan-
do subest justa causa necessitatis, vel utilitatis ita
cooperandi, quod nos quoque concedemus §. 4. Aut
certè loquuntur in casu hoc sequenti.

III. Certò peccaturus.

47 **D**icitur qui jam actu intendit peccare, se inebriare, jejunium frangere, occidere, furari &c. ita certò, ut etiamsi tu non coopereris, potum cibos vetitos, instrumenta non præbeas, adhuc tamen certò peccabit aliunde sibi procurando prædicta: licebitne huic tali actione indifferenti, cooperari, potum, cibum, instrumentum præbere, iterum eâ solâ, non aliâ causâ, nisi quòd tamen alius peccaturus sit, etiamsi tu non corcurras, ac proinde negando concursum tuum peccatum impedire non possis? Quæstio magis difficilis, & controversa. Affirmant omninò, & concedunt *Lessius, Huradus, alii apud Dianam supra citatum.* Sed.

48 **I. R.** Adhuc non licet talem inducere absolute aut actione licet indifferenti, tamen hic & nunc proxime determinata ad peccatum cooperari. *Sanch. supra cit. Vasq. de scand. dub. 7. aliique cit. Diana & Tamb. l. cit.* Ratio adhuc eadem manet, & urget: quia lege Charitatis nunquam licet alteri cooperari ad peccatum, seu aliquo modo esse causa peccati alterius absque ulla justa causa excusante; atqui etiam aliàs certò peccaturus, v. g. se inebriaturus, occisurus &c. absolute inducens ut hic & nunc ita peccet, aut nunc ei actione licet indifferenti, tamen hic & nunc proxime determinata ad peccatum cooperans, utpote vinum, carnem, arma ministrans, scalam furi tenens, verè cooperatur ad peccatum, & est causa illius peccati, ut hic & nunc fiat: ergo &c.

II. No

II. Nec obstat, quòd absque tua cooperatione⁴⁹ peccatum adhuc fieret aliàs, & alibi: hoc enim non immutat tuum concursum hìc & nunc præstitum, nisi alià iusta causa accederet, quemadmodum ab omnibus censetur homicida, & irregularis, qui alterum quantumvis paratum occidere, & certè occisurum induceret absolute, ut hìc & nunc occidat; aut actione aliqua *proximè* ordinata ad homicidium cooperetur, etsi aliàs homicidium adhuc fieret. Et universaliter omnes cooperatores ad damnum proximi hìc & nunc inferendum; etiamsi aliàs sine unius, aut alterius cooperatione certò inferendum, omnes tamen rei sunt peccati, & restitutionis faciendæ, ut alibi probatum: ergo ex hoc solo capite, quòd alter aliàs certò peccaturus sit, non licet eum absolute invitare, ut hìc & nunc peccet; aut actione de se indifferente *proximè* cooperari ad peccatum, ut hìc & nunc fiat: sed talis adhuc peccabit mortaliter.

III. Dixi semper notanter, & intelligendum, ⁵⁰ semper: si actione indifferenti quidem, tamen *hìc & nunc proximè ad peccatum determinata cooperetur*, sic ut verè censeatur positivè cooperari, & concurrere ad peccatum, ut in exemplis allatis liquet: Secus esset, si actio omninò indifferens sit, & remotè solùm, non ita proximè hìc & nunc ordinata ad peccatum, ut quis moraliter censeatur positivè cooperari ad peccatum, sed potius se habere negativè, aut permissivè; ut si vendas agnum Judæo ad suam superstitionem paschalem, vel Infideli, quem scis velle immolare idolo: si vendas carnes alicui, quem

quem scis commesturum die prohibito; si mercator vendat mulieri fucos, quam scit velle uti ad allucendum alios ad turpem sui amorem &c. tunc enim peccatum, saltem mortale non erit: cum tales vere non censeantur cooperari ad peccatum, sed tantum permissivè se habere, permittere peccatum, quod impedire non tenentur. Ita optimè distinguit *Sanch. loc. cit.* optimè etiam probans, adhuc esse peccatum veniale, si absque omni justa causa fiat: quem, quæso, lege, non poenitebit.

§ I IV. Dixi item semper: *Non licere talem inducere absolute*: licere autem inducere, vel cooperari conditionatè, dummodò aliqua rationabilis, etiam non multum gravis causa accedat: probabilissimum docet Hurtadus apud Dianam sæpè cit. p. 5. *irad. 7. de scandalo, resolut. 7.* Ut si tali peccaturo dicas si omninò decrevisti te inebriare hodiè, vel coenando jejunium violare, apud me potiùs bibe, vel coena; idque ob causam aliquam v. g. ne tu inurbanus videaris, eum dimittens; aut ne alter noxius comedat, vel bibat; aut ne in popina aliis scandalum præbeat, aliudve periculum animæ, vel corporis incurrat. Item si vis occidere Petrum, aut Paulum si vis cognoscere Cajam, aut Bertam: occide potiùs Petrum, cognosce potiùs Cajam: ne fortè occidatur Paulus amicus tuus, aut ne vitietur Bertam confanguinea tua. Item si omninò vis hunc occidere, ne occidas hodiè, sed cras re meliùs deliberatà: ne occidas in mea domo, sed extra: ut sic inter ea consulas vitæ alterius. Et universaliter licebit si consulere conditionatè minus malum in ordine ad majus

majus malum evitandum, de quo mox. Ratio
rum, & similitum est: quia cum talis invitatio, vel
consilium sit conditionatum, videtur omnino co-
honestari à tali rationabili, & proportionata causa,
praesertim ad minus malum proprium; vel alterius
evitandum.

§. II.

*Licetne paratum, & certò peccaturum gra-
vius, inducere ad minus peccatum.*

Celeberrima, & in praxi frequens est hæc quæ-
stio, utrùm alicui habenti certum propositum
committendi peccatum gravius, liceat suadere pec-
catum aliud minus, si aliter à proposito dimoveri
non possit? exemplum vulgare est, an aliquem cer-
tò occisurum, vel adulterium commissurum, &c.
liceat ad plenam ebrietatem, & voluntariam indu-
cere, sicque impotens fiat ad majus malum perpe-
trandum.

Negant absolutè id licere gravissimi *DD. Caje-
tanus, Gabriel, Covarruvias, Valentia, Sa*, eosque
citans *Laym lib. 2. tract. 3. c. 13. n. 7. Castro Pa-
laus, Hurtadus apud Dianam*, mox citandum. Ra-
tio est: quia jussu, vel suasu alterum inducere direc-
tè ad peccatum formaliter, per se malum, & illi-
citurum est: atqui volens avertere ab homicidio, vel
adulterio proposito, & suadens ebrietatem volun-
tariam, vel fornicationem, adhuc verè, & directè
inducit ipsum ad peccatum formaliter, verèque
ipsius peccati causa est, quod aliàs nullo modo fie-
ret, quippe de quo alter ne cogitavit quidem, ut
suppo-

supponitur: ergò per se malum; & illicitum est alterum sic inducere in peccatum minus:

54 Et confirmant; ipse peccator non rectò medio utitur, si ad vitandum majus peccatum; eligat peccatum minus: ut si, ne committat homicidium, vel adulterium, aliquis vellet se plenè inebriare: ergò neque tu illi rectè consulis suadendo peccatum minus ut gravius evitet: neque enim ex duobus malis minus eligendum est, quando utrumque vitari potest, & debet, ut in proposito: sed quando utrumque vitari non potest, & unum necessario sustinendū est.

55 §. Sed nonne advertis hoc solum procedere de ipso peccante, qui utrumque peccatum vitare potest, & debet, non de consulente, qui utrumque malum impedire non potest. Interim non negaverim huic sententiæ suam probabilem pietatem.

56 Longè ergo probabilius id licere affirmant communius Doctores: *Abbas, Navarr. Sotus, Medina, Vasq. Bonacina, Basilius Poncius, Rodriguez, Lessius, aliisque* congestis *Sanch. lib. 7. de Matr. disp. 11. n. 15. Lugo disp. 19. de justit. §. 2. Sect. 2. n. 4. Diana p. 5. tract. 7. resolut. 18. Tamb. lib. 5. Decalog. s. 1. §. 4. n. 8.* Ratio optima est: quia tunc absolute non suades malum, seu peccatum, sed solum sub conditione, si omnino peccare decrevisti, super deo tibi, ut relicto peccato graviori, v. g. homicidio, adulterio &c. aliud minus committas, v. g. ebrietatem, vel fornicationem: atqui hoc minus peccatum licet secundum se absolute reverà malum & peccatum sit, tamen hic & nunc relatū, & consultum ad illud majus peccatum evadendum

concepit aliquam æstimabilem bonitatem, quæ est evitatio majoris mali: adeoque licet peccanti absolute malum maneat, quia per ipsum stat, ut totum illud malum omittatur: respectu tamen consulentis bonum est, qui cum utrumque malum impedire non possit, minus malum suadet eligendum, non quatenus malum est, sed quatenus bonum est, scilicet ad avertendum proximum ab illo majori malo: aversio autem illa à majori malo bona est. Et favet huic Sententiæ S. Augustin. lib. 2. de adult. conjugis c. 15. & refertur in c. si quod verius 33. q. 2. *Si facturus est, quod non licet jam faciat adulterium; & non faciat homicidium: ut vivente uxore alteram ducat, & non humanum sanguinem (proprie scilicet uxoris) fundat.* Accedit exemplum Loth. Genesis 19 ad Sodomitas à pessimo scelere avertendos, dicentis: *Habeo duas filias, quæ necdum cognoverunt virum, educam eas ad vos, & abutimini eis: dammodo viris istis nihil mali faciamus.* Torta profecto nimis est responsio adversariorum, sensum eorum verborum esse non positive consultivum, sed comparative permissivum, quasi dicatur: potius permitterem adulterium, quam uxoricidium, potius sinam, filias meas prostituere, quam peregrinis meis tantum flagitium inferri. Non video, quomodo Loth hunc sensum admittat. Sententiæ ergo hæc probabilissima, & sine scrupulo practicabilis est: & practicavi ipse aliquoties. Insuper hic certa aliqua puto.

I. Certissimum videtur, quod, quando peccatus determinatus est ad utrumque peccatum, & gravius,

vius,

vius, vel levius: v.g. vult spoliare viatorem simul &
 occidere: eadem nocte & adulterium committere
 cum matre aliqua, & insuper incæstum cum filia
 &c. tunc licitè suaderi posse minus ad evitandum
 majus: utpote solam potiùs spoliationem, quàm
 homicidium, fornicationem potiùs cum filia
 sua, quàm adulterium cum matre, & postea etiam
 incæstum cum filia, & ita in similibus. Quia tunc
 non allicis ad hoc minus peccatum, quòd ipsum illi
 jam etiam facere decreverat; sed solum ei permit-
 tis hoc peccatum minus committere ob rationabi-
 lissimam causam, ut evitetur duplex, & majus pec-
 catum. *Ita Castro Palans cum Tamb. cit. n. 10.* Si
 alibi resolvimus: quando puella imprægnata per
 intollerantia pudoris, infamiæ, aut pœnarum hor-
 rore, certò esset seipsam occisura: utique simul pe-
 rituro fœtu animato, nec alio modo ab hac volun-
 tate abduci posset, licitè te ei posse suadere abortum
 procurationem, ex duobus malis minus permitte-
 do; erit enim consilium conditionatum, si omninò
 utriusque vitam velis perdere, perde unius tantum.
 Quod quidem verissimè, & rationabiliter consulti-
 tur ait Lugo *cit. n. 143.*

58 II. Etiam certum videtur apud omnes, volens
 committere peccatum gravius, te licitè posse suadere
 peccatum minus, quod est velut pars in illo
 peccato majori formaliter, vel virtualiter inclusum.
 tunc enim non inducis hominem ad peccatum, sed
 solum directè abducis hominem à majori peccato
 peccati concepti, cum à toto abducere non possis.
 nec suades malum, sed solum diminutionem mali.
 nec in ipso
 Charitatis
 committit
 imped
 fortun
 ximo i
 retur.
 qu
 Th

quæ utique bona est. E.g. Volenti furari mille licitè
 suades, rogas, & urges, ut saltem centum contentus
 esse velit. Volenti committere adulterium, bene
 suades potius fornicari cum aliqua soluta. Volenti
 alterum occidere, rectè suades potius verberare, vel
 mutilare tantum, & sic in omnibus, quando pec-
 catum minus consultum in majori intento forma i-
 ter, vel virtualiter includitur.

Sed tamen semper intelligendum, *salvo jure ter-*
tii: ut nimirum tali suasionem nullum damnum cor-
 porale, vel spirituale inferatur tertiæ personæ certæ;
 v.g. Volenti committere adulterium, licet suade-
 re indefinitè fornicationem simplicem, at non cum
 hac, vel illa certâ persona: volenti furari à pau-
 pere, licitè suadetur, ut furetur potius ab aliquo
 divite, at non licet determinare certam personam
 divitis, ut ex communi notat Laym. *cit. n. 7. §. De-*
bet tamen. Quamvis hoc ipsum concedant Vasq.
opusc. de scand. a 1. dub. 2. Diana cit. p. §. tract. 7.
resolut. 19. & quidam alii apud ipsos: eò nimirum,
 quòd dives in hoc casu censeretur irrationabiliter
 invitus, quòd furto sibi factò absque notabili suo
 damno, longè majus damnum pauperis evitaretur:
 nec improbabiler. Intellige tamen, non respectu
 ipsius furis sed respectu contulenti tantum, qui ex
 Charitate suo consilio eò tendebat præcisè, ne
 committatur majus malum, cum omne malum
 impedire non posset: idque cum agatur de bonis
 fortunæ externis tantum, quibus ipsemet dives pro-
 ximo in gravi necessitate constituto succurrere tene-
 retur. Unde pessimè inferres: quòd volenti

violare hanc, possis obtrudere, hanc aliam, volens occidere hunc, possis suadere alium; volenti diffamare hos, possis consulere alios, &c. Quia hæc bona animæ, vitæ famæ, nemo ipsi tenetur exponere pro alio, præsertim positâ etiam sententiâ, quod volenti committere gravius peccatum, non liceat suadere aliud minus peccatum formaliter in illo maius minimè contentum.

60 III. Adhuc tamen certum videtur apud omnes nos licitè posse proponere tali minus malum, & rationes afferre: v. g. adulterium aliquis proponit occidere inimicum tentat, potes ei proponere rationes, ac motiva adferre, minora esse mala, turpitudinem, quàm furtum. fornicationem quàm adulterium, verberationem, quàm homicidium &c. Nam licet non allicis proximum ad malum, nec ad minus malum, sed solùm dicis, ista minora mala esse, quod verum est. Cæterum si ipse eligat minus malum suæ aliquali emendationi potiùs; quàm nostræ propositioni imputandum est. Vide *Hurtadum apud Dianam cit. resolut. 18.* Satis clarè de hoc dicendum est.

61 IV. Quoad ipsam cooperationem verò etiam certum puto, quòd si latro, v. g. dicat mihi: adjuves me ad furandum Titio pecuniam, vel domum incendam, ego aliud gravius damnum inferam, vel avertendi furem, posse me licitè illum juvare: quia dominus in re sua, de qua potest disponere, constituitur id velle, cum tuo hoc auxilio rem utilem tibi ipso geras, majus ipsius malum impediendo.

Sect. III. De induct. & cooperat. ad pecc. &c. § I

Unde rursus alia est ratio de bonis vitæ, & cor-62
poris, in quibus etsi liceat minus consulere, ne com-
mittatur majus, v. g. verberationem, vulneratio-
nem, vel mutilationem, ne committatur homicidi-
um; non tamen propter eum finem licebit coope-
rari ad mutilationem v. g. Ratio disparitatis est jam
indicata; quia illorum bonorum fortunæ alter est
dominus, & liberè de eis disponere potest, ideoque
præsumitur rationalis ejus voluntas, & consensus
in minus malum, ut evitetur suum malum majus;
at verò bonorum vitæ, corporis, ac membrorum
suorum homo non est dominus, ut de eis liberè
disponere possit, sed custos tantum, ideoque non
potest præsumi ejus rationalis voluntas, & con-
sensus etiam in minus malum; ut rectè observat
Diana sæpè cit. *tract. 7. resolut. 19. in fine.* Quin
etiam respectu diversorum neque in bonis fortunæ
id licet; ut si latro poscat à te auxilium ad minus
furandum ab hoc, secùs ab alio furaturus plus: etsi
juxta supra dicta adhuc possis consulere, non tamen
poteris adjuvare. Ratio discriminis iterum est:
quia consilium tuum per se præcisè tendit ad evi-
tandum majus peccatum, relicto ipso peccato mi-
nori in arbitrio peccaturi. At auxilium, aut coo-
peratio per se tendit in ipsum peccatum quod licet
minus, tamen peccatum est, quodque, sicut solus
committere licitè non potes, ita neque cum alio, ut
cum Valquez. cit. *num. 14.* optime docet Tamb.
cit. num. 16.

*Licetne paratum peccare studio permittitur
vel etiam ad id ansam dare ad bonum finem?*

63 **C**ertum est, te, cum possis, & debeas impediri
tò minus ad id ansam dare, eo fine, ut alter peccet
vel puniatur, adeoque in malum ipsius: sed quæ
stio non levis est, utrum sic possis permittere peccatum
alterius, vel etiam ad hoc ansam præbere ad
finem aliquem bonum, puta, ut alter deprehensus
efficacius emendetur, ut te indemnem serves; in
lestiâ, vel dedecore libereres &c. Negant id licere
saltem quoad ansam positivam peccati præbendam
sanè probabilius, & tutius *Sa. Sanch. Bonacina,*
apud mox citandos.

64 **R.** Licet ita permittere, & probabiliter etiam
ansam præbere, si spes certa sit emendationis,
boni alterius effectus. Ita cum aliis allatis *Lap.
lib. 2. tract. 3. c. 13. Diana p. 3. tract. 5. res. 18. Tamb.
lib. 5. Decal. c. 1. §. 4. an. 2. Rati-*
nem subjungam propositis prius casibus.

65 **Primus.** Licetè potest dominus, vel paterfamilias
servum, vel filium de furto suspectum, non
tùm tacendo, dissimulando, 'abeundo, permittit
denuò furari; sed etiam indifferentem ansam præ
bere, pecuniam exponendo, clavem in arca reponen
quendo &c. ut in furto deprehensus, deinceps emen
caciùs emendet, aut se indemnem servet. *Sicut in
causa, Pharmacopæus quidam, mihi notus, famulus
suo de furto gravissimo suspecto, per personam
ignotam submisit quinque capitella pro certis*

ciebus, quibus ille retentis, in furto deprehensus, & ex servitio dimissus est absque alio incommodo. Excusavi à peccato saltem gravi, si non intendit ejus peccatum, vel malum, sed præcisè suam indemnitàtem. Similes casus irrequentes sunt apud mercatores, & officiales pecuniarios &c.

Secundus. Dominus habens servum fidelem ab alio fure sæpè sollicitatum, ad furandum res domini ad sibi tradendum; convenit cum eodem servo, ut res aliquas ad furem deportet, ut sic fur deprehensus cum re furtiva, ac punitus servum illum non amplius ad furandum sollicitet. Hic casus permittitur in jure civili *L. si quis servus, c. de furtis.* Eamque legem non tantum in foro externo, sed etiam in foro conscientiae prodesse (contra *Sancho & alios*) docet *Pet. Navar. & Castro Palans* apud *Tamb. cit. n. 4.*

Tertius. Maritus uxorem gravissimè habet suspectum de adulterio, vel vice versa, potest non tantum exeundo, ac dissimulando illi relinquere occasionem adulterandi, sed etiam remotam ansam præbere, v. g. dicere, ut certo tempore alterum vocet, vel conveniat ad finem aliquem indifferentem: ut sic deprehendi, & emendari queat, aut etiam adhibitis testibus, postea testificaturis, divortium intentare possit. *Sic DD. cit. Dixi: ad finem aliquem indifferentem:* Nullo enim modo ad ipsum peccatum. Graviter ergo peccavit uxor illa, quæ ancillæ à marito sollicitatæ ad turpia, & ideo servitium relinquere volenti, suasit fictè consentire, & ejus loco seipsam in ancillæ lecto

collocavit, & sic maritum ad formale, et si non materiale adulterium induxit, & insuper, quod horribilius, paulò post supervenientem famulum, patens redire maritum, etiam admisit.

68 *Quartus Custodes gabellarum; hortorum, vinearum, piscinarum, sylvarum &c. se se abscondunt, ut viator sine gabella soluta transiens, aut hortum vineam, piscinam, sylvas ingrediens, fructus, vineae, piscis, vel feras capiens deprehendatur. An licet?* Si nullo modo intendunt peccatum, damnum, vel poenam proximi, sed praecise ut res suae curae committit creditae meliùs custodiantur, rariùsque delinquentes impingant, dum timent, ne fortè à latitantibus deprehendantur, meritò à peccato absolvit eorum. Bartholomæo à *S. Fausto Tamb. cit. n. 3.* At contra universaliter nunquam licet sic peccatum aliterius permittere, multò minùs ad id positivam animare, ad eum finem, ut deprehensus puniatur multam solvat, praesertim suo etiam committit &c. Quia, cum poena illa non sit debita ante commissum peccatum, nec alio modo haberi possit, non intendas etiam peccatum proximi, ad quod illa committitur: atqui nunquam licet intendere peccatum proximi &c. Fæda ergò, & iniquissima est praesertim proditorum certae urbis, ubi prohibitum est bibere in cellariis Ecclesiasticorum sub quinque florenarum mulcta in singulas mensuras, qui potitantibus se immiscerent, & ad liberiùs bibendum alliciant ad majus suum lucrum, scilicet mediam partem mulctae, captandum.

Ratio dictorum, & similium omnium est: quia⁶⁹ prædictis & similibus modis omnibus non concurratur formaliter ad ipsum peccatum, sed solum occasionem vel materiam relinquendo peccatum permittitur, ut efficacius deinceps impediatur, adeoque hoc non est facere malum, ut eveniant bona, quod utique damnabile est; sed solum est permittere malum, ut eveniat bonum, quod minimè malum; imò summum DEI artificium est. Deinde actiones illæ omnes de se non sunt peccaminosæ, sed indifferentes omninò, iisque positis peccatum adhuc fieri, vel non fieri potest: adeoque non sunt ullo modo inceptions ipsius peccati, ut consideranti patet, & ideo propter talem justam, ac gravem causam à cooperatione ad peccatum, omninò excusari possunt, juxta mox latè dicenda.

§. IV.

Qualiter liceat cooperari ad peccatum alterius ex justa causa?

Certissimum, & quæstione indignum est, non⁷⁰ posse te proximo cooperari ad ipsum peccatum proximè, & formaliter, seu in ipsa actione peccaminosa proximi, v. g. in occidendo innocentem, in actu turpi, in auferendo rem proximi &c. ob ullam prorsus causam (notatis tamen infra notandis) sic enim manifestè eris complex peccati. Sed quæstio, & quidem difficilis, varia, ac omnium frequentissimæ praxis est, an liceat cooperari ad peccatum alterius remotè, & materialiter, scilicet actione de se adhuc indifferenti, solum materiam

& occasionem proximo præbendo ad peccatum se intentum, ut in exemplis §. I. allatis, se inebriaturo vinum præbere, furaturo scalam ad fenestram admovere: vel insensuro domum dorsum supponere &c. idque ob aliquam justam causam; nam illa justa causa non licere, abunde patet ex dictis eodem §. I.

ASSERTIO III.

Et regula generalis.

71 **O**mnis non obligatus specialiter impedire peccatum proximi, sed ob justam causam potest permittere, etiam licite potest removere, & materialiter cooperari ad peccatum proximi actione de omnino indifferenti, ob justam, & rationabilem causam, dummodò semper absit mala intentio ad ipsum peccatum, sed suam actionem referat ad bonum finem seu justam causam necessitatis, vel utilitatis sue. Ita communis DD. Cajetanus, Navarroz, Azorius, Molina, Lessius, Suarez, aliisque congestis Sanch. lib. I. *Moral. c. 7.* Layman. lib. 2. *tract. 3. c. 13. n. 4.* Diana p. 5. *tr. 7.* per totum *Tamburini. cit. §. 4. n. 16.*

72 Ratio Regulæ breviter est: quia in proposito Regulæ non teneris abstinere à tali actione materiali, & indifferenti ad peccatum proximi: ergò licite potes cooperari. *Prob. ant.* Ideo nunc teneris abstinere à tali actione ex se non mala, ut impedires, seu non permitteres peccatum proximi: atqui tunc non teneris impedire, quia moraliter non potes: nam illa justa, & rationabilis causa ne-

ecessitatis vel utilitatis tuæ tollit à te moralem potentiam impediendi peccatum alterius, cum inter requisita ad obligationem succurrendi proximo in necessitate, ac impediendi malum ipsius corporale, vel spirituale, semper numeretur facultas, & indemnitas succurrentis: ergò tunc non teneris abstinere à tali actione, sed licite potes agere: nec moraliter censeberis velle peccatum, vel cooperari peccato proximi positive, sed propter necessitatem, vel utilitatem tuam solùm censeberis negative permittere, prout in omnibus casibus, & exemplis adferendis elucebit. Secus esset, si absque ulla justa causa ita coopereris peccato proximi, v.g. se inebriaturo sine omni causa vinum præbeas: tunc enim nihil poteris ostendere, quod velis, nisi proximum peccare; ideoque positive censeberis cooperari peccato proximi; quod valde nota.

Totum ergo fundamentum hujus doctrinæ in 73 duobus consistit. *Primo*: in natura actionis, vel operis, quod ex se non malum, sed indifferens, licitum, vel etiam bonum sit. *Secundo*: In causa rationabili excusante, quæ debet esse justa, & proportionata cum opere faciendo, & ipso operante: ut nimirum respectu cooperantis tali opere ad peccatum alterius (quod aliàs ex Charitate impedire, vel saltem non promovere deberet) censeatur moraliter urgens, & necessaria, sic ut is moraliter censeatur non posse abstinere à tali actione.

Certum autem est, non semper eandem causam 74 excusare. Quanta ergò debet esse causa excusans in omni casu? non potest una regula determinari,

D s

sed

sed arbitrio prudentis dijudicandum relinquitur. quo quatuor tamen potissimum considerata communiter proponuntur *ex Laym. & Sanch. cit.* Tantò gravior causa requiritur, ad quantò magis peccatum concurrat. 2. Tantò gravior causa requiritur, quantò propinquius ad peccatum concurratur; major quippe requiritur causa excusans te operari proximo ad peccatum, v. g. furi domum incensuro scalam præbere, quàm remotè tantum v. g. eidem scalam accommodare, inebriatum num præbere. 3. Major requiritur causa, quam sine tua cooperatione peccatum non fieret, quam adhuc fieret. 4. Major etiam longè requiritur causa cooperandi, quando peccatum alterius est contra justitiam in damnum tertii, ut furtum, homicidium &c. quàm quando est contra alias virtutes, temperantiã, Castitatem &c. His positis, & semper pro oculis habendis, pro innumeris resolvendis conscientie casibus clarioris, & ordinatioris doctrinæ gratiã, statuamus aliquas Regulas particulares, velut locos communes certorum casuum.

REGULA I.

75 **Q**uod si iustam & rationabilem causam necessitatis vel utilitatis alicujus momenti semper habere poterit, et si petatur, vel prævideatur cum peccato præstiturus. Ratio est: quia tunc peccatum proximi merè per accidens sequitur ad tuam petitionem ex sola alterius malitia, quam justa, & rationabile

nabili causa excufante, non teneris impedire abstinendo à tua petitione, fed licitè permitttere potes.

CASUS I.

Petere Sacramenta.

OB justam causam necessitatis alicujus licitè petitis absolutionem, Sacrum, alia Sacramenta à Confessario, Parocho, Presbytero concubinario, vel alijs in statu peccati mortalis notoriè existente, quando alius bonus præsto non est; etsi illum prævideas ex malitia non sine peccato præstiturum; nam posset etiam præstare sine peccato, utpote Contritione elicita, vel absolutione petita, vel suppositâ. Secus esset, si alius bonus, vel æquè bonus præsto sit: quia tunc nulla te justa causa necessitatis, vel utilitatis excusabit à cooperando ad peccatum proximi. Quòd si Sacerdos, vel Paro- chus talis excommunicatus sit, jam nuper indica- ta est distinctio. Aut enim est excommunica- tus non toleratus & vitandus, uti est omnis, & so- lus nominatim denunciatus: aut notorius percussor Clerici; & tunc non licebit petere ab eo Sacra- menta, (extra articulum mortis alio non suppeten- te) hoc enim esset communicare in divinis cum excommunicato non tolerato, contra gravissi- mam prohibitionem Ecclesiæ. Imò invalidè ab illo absolveris: siquidem ab excommunicato vi- tando Ecclesia tollit, vel saltem suspendit omnem jurisdictionem. Aut est excommunicatus tole- ratas, & non vitandus, uti est omnis alius præter prædictos, etiam Hæretici, & Apostatæ in Ger- mania,

mania, scilicet non nominatim denunciatus, non notorius percussor Clerici &c. & tunc licite valide ab eo Sacramenta petere, & suscipere poterit quia ita in gratiam Fidelium concessit. *Concil. Constant. c. ad evitanda scand.* Quo casu etiam ipse excommunicatus Sacerdos non tantum valide, sed etiam licite administrabit Sacramenta, dummodo ipse sese non ingerat, sed ad petitionem Fidelium ministrat (in horum enim, non ipsius gratiam, sed favorem hæc facultas data est) & per ipsum ministeret, quò minus absolvatur. Ita ex *Suar. Sanchez. l. 1. c. 1. & optimè Diana loc. cit.*

II. Petere mutuuum ab usurario.

77 **I**n primis semper licite potes petere mutuuum ab usurario, seu pecuniam mutuam simpliciter, etiamsi certò scias, eum non daturum, nisi cum peccato usuræ, seu injusto lucro usurario, nam potest etiam dare sine usura; neque ullo modo intendis eam usuræ injustitiam, sed tantum propriam utilitatem, vel commodum, etsi non omnino necessarium, permittas tantum malitiã usurarii. Quod etiam probabilissimum est, posse te petere mutuuum ab usurario expressè cum usura, v. g. dicendo: *Dona mibi talem summam pecunie mutuam: nam peto tibi talem lucrum usurarium, quod petieris:* Responsum enim, si hoc non addas, ne tibi mutuuum contunde deneget: non enim hoc est hominem inducere ad peccatum; neque enim petis absolute, sed sapis, ut à te usuras exigat; sed solum petis mutuuum; & quia scis, eum non velle dare sine usura

ostendis voluntatem tuam solvendi etiam lucrum usurarium, ut sensus sit conditionatus in hunc modum: *Da mihi mutuum, & quia non vis mutuare gratis, solvam tibi lucrum usurarium.* Ita Sanch. lib. 3. moral. c. 8. n. 30. Molina, aliisque citt. Diana p. 5. tract. 7. de scandalo resolut. 8. Tandem certum est, te licite posse solvere usuram, seu usurarium lucrum ob mutuum jam acceptum, etsi id accipiendo usurarius adhuc peccet, excusaris enim solvendo, quod promiseras, ne habearis infidelis, neve claudat tibi ostium ad habendum deinceps mutuum. Usurarius autem sibi solum imputet, quod peccet accipiendo sibi lucrum injustum, cum facillime posset, & deberet non recipere. Ita cum aliis Sanch. proxime cit. & ipse Lugo tom. 2. de justit. d. 25. Sect. 11. §. 1. n. 229. alii apud ipsos.

III. Petere solutionem maleficii.

SI maleficium illatum sit homini, vel bruto &c. 78
utique urgente necessitate pressus, licite potes petere ejusdem solutionem à saga, vel mago, dummodo scias, eum solvere posse absque novo maleficio, seu novo commercio, & operatione demonis; etiamsi putes, vel credas eum ex malitia, & diabolico contractu, non soluturum, nisi cum novo maleficio alicui alteri homini, vel bruto inferendo. Quod enim petis, bonum est; & ab altero bene fieri potest, ut supponitur: quod autem male fiat, & peccetur; non tuæ petitioni, sed alterius malitiæ imputandum est; uti contra Cajetanum ha-

62 *Traët. V. in V. Præceptum Decalogi. Cap. 2.*
habet communis DD. cum Sanchez. *lib. 7. de ma-*
disp. 95. n. 11. alii.

79 Secus dicendum esset, si scires sagam, vel ma-
gum absque novo maleficio solvere non posse; qui
nunquam licet alterum inducere ad opus, quod
sine peccato præstare non potest, ut jam initio
notavi. Ubi obiter notat, nunc fieri novum male-
ficiam, quando ex pacto cum dæmone per signa, et
media magica applicata dæmon invocatur ad cau-
sandum novum aliquem effectum; v. g. morbum
hominis transferendo in canem, vel catum: pro
recuperando butyro lactis calefacti calorem trans-
ferre in sagam &c. non item, quando per aliqua
signa, etsi a dæmone instituta, vel indicata sol-
vitur, impeditur maleficio a dæmone causandum,
continuum, aut dæmon solum cogitur ad de-
stendendum a maleficio inferendo, vel continuando,
sagam te percutientem, vel mulcentem ad intor-
candum, vel fascinandum, licite potes repercutere
cum eâ repercussione scias, solere maleficio im-
pediri. Et scis eadem ratione a doctis permitti pro-
ximis militum, qui contra veneficio induratos, seu
ut vocant congelatos, gladio ter impungunt, et
bûsque crucibus formatis in aëre, dicunt: *DEUS*
est fortior damone, in Nomine Patris, & Filii,
Spiritus Sancti &c. certo semper effectu. Sed
his ex professo in primo Præcepto. *tr. 2. c. 1.*
sect. 4.

IV. Casus specialis de foeminis.

Licitè potest foemina liberalis adire Judicem, 80
vel Magnatem pro sua justa causa alicujus mo-
menti, vel pro beneficio sibi, aut alteri impetran-
do; aut ægra vocare Medicum pro sua curatione;
aut æger admittere assistentiam foeminæ cum ne-
cessario obsequio, etiamsi prævideant, vel adver-
tant Judicem, Magnatem, Medicum, foeminam
&c. ea occasione labi in peccatum, seu intentationē
impuram: hoc enim non est inducere in peccatum,
cūna possint, & debeant non labi; sed solum est
permittere peccatum alterius tam gravi causa ex-
culante, ut non teneantur impedire ipsius pecca-
tum. *Ita cum Hurtado, & Diana p. 5. tract. 7.*
resolut. 20. Tamb. cit. §. 4. a. n. 23. Qui insuper re-
solvunt, licitè posse quemlibet adire Judicis, v.g. vel
Magnatis alicujus concubinam, vel amasiam, eam-
que precibus, vel muneribus sollicitare, ut pro ip-
so intercedat, quando ejus intercessione sperat no-
tabile beneficium apud Magnatem, aut justam sen-
tentiam apud Judicem de re alicujus momenti pro
se impetrare, nec alia via se offerat, quā possit ejus-
modi beneficium, vel sententiam obtinere. *Ratio*
est: quia id potest foemina obtinere sine exercitio,
vel augmento turpis amoris; & petitio ex se
bona, & de re bona est. Si autem ea occasione,
de se omninò indifferenti, peccetur, ipsis impute-
tur. Huc etiam revocari possent plerique casus re-
gulæ sequentis.

REGU.

REGULA II.

81 **O** *B justam, & proportionatam causam necessitatis, vel utilitatis gravis, licet alteri cooperari materialiter ad peccatum, materiam, vel occasionem præbendo, quoties absque tali cooperatione peccatum proximi nihilominus fieret, nimirum alia occasione, vel materiam facile præbituris. Ratio est: quia sic non concurritur ad peccatum formaliter: nam & stante tuo concursu (cujus justam causam habes) peccatum adhuc potest non fieri; & secluso tuo concursu, peccatum adhuc fieret.*

CASUS I.

Hospites, Caupones, Coqui.

82 **I** *psa diminutio divertentium, ac cessatio loci notabilis, est sufficiens causa, ut Caupones, Hospites, Coqui, licite possint ministrare vinum, & aliumve potum se inebriaturis, cibos indifferentes (de carnibus mox) jejunium soluturis, etiam cum nesciunt, vel dubitant, an à jejunio excusentur, idque maxime, cum uno negante non sine suo damno, aliis administrantibus, adhuc peccatum fieret. Communis apud cit. Ratio in Regula data est.*

Quin etiam in civitatibus, & locis, ubi Catholicici cum hæreticis permixti sunt, etiam licet in caupona, vel hospite, diebus interdictis ministrare carnes postulantis sine dilectu, cum ex amore de Fide, & Religione ad caupones non spectet, non item in civitatibus, & locis merè Catholicis.

nisi ob longè graviolem causam necessitatis, vel gra-
vioris mali evitandi.

Excusari tamen utcunque possunt caupones in
locis catholicis, dum mercatores hæretici ex solem-
nibus nundinis adventantes, carnes postulant, iis
negantibus, facile aliunde comparaturi, non sine ma-
gno cauponum detrimento, & lucro cessante, quan-
tum est in foro conscientiæ; nam in foro externo
ipsi viderint. Qua ratione vera est Sententia Caje-
tani, & Navar. suprâ relata, licere amicum, qui se
inebriandi, & jejunii violandi causâ ad cauponam
properat, in domum suam ducere, ei que vinum, vel
cœnam ministrare: si nimirum rationabilis aliqua
causa subsit, vel ad lucrum capiendum, vel ad alte-
rius damnum, vel periculum, aut scandalum in cau-
pona oriturum evitandum.

Non tamen id poterat licitè fieri ab ejusdem Su-
periore, cujus officium est impedire peccata suo-
rum subditorum, sicut neque paterfamilias dome-
sticis suis licitè poterit cœnam, multo minùs car-
nes ministrare diebus jejunii, si credat eos ad jeju-
nium obligari, etiamsi sciat illos alias occultè, vel
alibi voraturos, ut ex Nav. c. 2. n. 26. notat Lay-
man. *supè cit. & p. 5. tr. 7. resol. 39.*

II. Videntes, Ementes.

Adem diminutio justî, ac notabilis lucri suffi-
ciens causa est, ut mercatores, & opifices li-
cite possint facere & vendere res indifferentes, qui-
bus & homines bene, & malè uti possunt, etiamsi
sciant emptores, non tantum aliquos in genere

(alioquin quis ullam rem vendere posset?) sed etiam hoc in particulari abufuros esse ad peccatum dummodò in ipsa emptione, ejusve circumstantiis non appareat intentio peccandi. *Omnes.* Sic opifices licitè faciunt, & vendunt gladios, & arma, et sciunt emptores iis abuti ad injustum bellum, duellum, homicidium. Item Mercatores licitè vendunt fucos mulieri, quos sciunt emi, ut iis peruncta turpem amorem alliciat: item taxillos, cartifolios & similia, quibus tamen emptores peccaturos in suis ludis certò prævident. Item eadem ratione potest quis licitè sua vina, frumenta, aliàsve mercaderias vendere alteri, quem scit per fraudem revenditurum, utpote miscendo vino aquam, merci bonæ materiam deteriore, aut de mensura, vel pondere detrachendo &c. etiam ob solam illam causam, quia alioquin difficulter aliis, vel cum suo damno vel minori lucro vendere deberet. Ita cum aliis *Sanc. lib. 1. Moral. c. 7. n. 37. Diana p. 3. tract. 6. sol. 44. & p. 5. tr. 7. resol. 39.*

86 Secus dicendum, si quis alteri mercede contento traderet sua vina, frumenta &c. ut cum fraude, & injustitia vendat, pretio sibi allato: tunc enim ipsemet principaliter venderet, sicque peccaret contra justitiam cum onere restitutionis; ut bene notant *DD. cit.* Quòd si verò dominus vinum cerevisiæ v. g. non præcipiat, nisi justè vinum vendi, tali taxâ, justâ mensurâ à suo tabernario; sciat tamen ipsum vendere injustè pretio subtracto, sibi retento, idq; ob justam causam dissimulet, quia mirum aliàs damnum pateretur: dominum à peccato

cato excusat Merolla apud Dianam ibid. consentientem. Denique si dominus omnino ignoret fraudem comitti à tabernario, certum est à peccato excusari. Quòd si tamen pretium injustum ipse dominus recepisset, re cognitâ, tenebitur ad restitutionem excessûs, solùm in quantum ex eo injusto pretio superest, aut quantum inde ditior factus est, juxta Regulas restitutionis. Verùm notanter

Dixi I. Res indifferentes licere facere, & vendere, quibus homines bene, & male uti possunt. Nam illa, quæ per se malæ actionis instrumenta sunt, & nullum bonum usum habent, sine dubio non licet conficere, vendere, tradere, v. g. (erubesco adferre instrumentum diabolicum artificiosè factum occultæ libidinis famineæ) item instrumentum latronum ad impediendam loquelam: infideli idolum, vestes Sacerdotales. Aram, vel templum Idoli ad exercendam idololatriam, nisi urgentissima aliqua causa v. g. extrema hominis necessitas, vel pauperies excusaret, quod contra alios probabiliter admittit Tanner. tom. 3. disp. 1. q. 9. dub. 5. n. 144. Diana resolut. 37. Tamb. cit. §. 4. n. 38. Et Ratio excusationis est: Quia & illæ actiones non sunt omnino intrinsecè malæ, quia idolum, vel vestes similes etiam licitè appeti, ideòque fieri, vel vendi possunt etiam ad usus licitos, v. g. comediam, ornatum domûs, monumentum antiquitatis &c. ergo urgentissima causa excusante etiam fieri possunt infideli abusuro. Huc etiam spectat, quòd non liceat venena vendere, nisi iis, qui bene usuri putantur, ut ad medicinas, colores &c. Unde venditio veneni,

E a quod

quod ad nullum usum servit, nisi ad occidendum hominem, abortum procurandum &c. simpliciter mala est; nec legi, qui excusaret, si ad eum finis vendatur.

88 *Dixi 2. Dummodò in ipsa emptione, ejusque circumstantiis non appareat intentio mala peccandi.*
 Quòd si enim in ipsa emptione appareat emptoris mala intentio peccati, certum est non licere ejusmodi vendere ob solam prædictam causam diminutionem cri, sed alià longè gravior causa accedere debet. Illicite ergò alicui jam furenti, & jam minitanti nocentem alteri, venderes gladium, vel accommodandum imò illicite redderes suo proprio domino ita furenti, nisi gravissima causa, v. g. mortis propriæ urgente & excusante. Illicite quoque venderes jam ad proficiscendum ad bellum injustum, magis illicite deferres ad castra, actu bellum injustum gerentibus arma, & similia, nisi iterum gravissima causa finis excusaret, juxta dicenda Regulâ quartâ. Sic quoque Apothecarius illicite venderet mercurium, vel quid simile foeminæ gravidæ, sciens usurum ad abortum procurandum. Hæc quoad vendentes.

89 Quoad ementes verò hoc solum ex alibi dicto hic annotare placet; Nimirum ob similem causam necessitatis, vel utilitatis posse te licite emere a vendentibus res ablatas ignotorum dominorum, etiam si pro derelictis habitas. cum etiam te non emente, si tamen non sint restitutori, aut alii empturi, certum est tibi non recuperaturi; dummodò semper habeant voluntatem dominis, si quando compareant, restituere.

Sect. III. De induit. & cooperat. ad pecc. &c. 69
tuendi, quantum adhuc exstat, vel quantum inde
ditior factus es. Sed de hoc alibi plura.

III. Locantes, adificantes.

LEgitimo Magistratu permittente, licitè Ca- 90
tholicus potest hæreticorum templa, vel syna-
gogas Judæorum ædificare, restaurare, ornare &c.
similiter in civitatibus, vel locis, ubi ad majora ma-
la evitanda, permiffa sunt lupanaria, licitè potes æ-
dificare domum meretrici, vel meretricibus, per-
mittente interim Magistratu ut opus turpe exer-
ceatur inibi, uti (contra *Novar.* id ut valdè pericu-
losum merito dissuadentem) docet *comunis & re-*
cepta DD. Sententia meique citati omnes. Et omni-
no verum credo, quando justa subest causa: utpote
si domus non posset æquè bene aliis honestioribus
locari, & insuper te non locante, tamen locabunt
alii, & sic peccata non impedirentur: quòd si autem
domum tuam æquè bene aliis locare possis, certè si-
ne omni tuo incommodo poteris, ideòque debebis
non locare, & actiones turpes domi tuæ exercen-
das impedire: idque maximè verum est, quando, te
non locante, simul spes est fœminam, alibi non re-
perta occasione perditè non acturam, ut rationabi-
lissimè docet *Hartadus apud Dianam supra.* Ni-
hilominus *Sanch I. I. Moral. c. 7. v. 20. Lessius, Va-*
lenzia, alii plurimi cum cit. *Diana resol. 24.* id ab-
solutè concedunt licere, absque ulla alia causa excu-
sante, eò quòd locatio domus, seu locus ipse valdè
remotè se habeat ad peccatum abutentis, cùm nec
materia, nec occasio peccati sit.

E 3

Exci-

- 91 Excipiunt tamen meritò: nisi locus ratione fieri
esset magis aptus ad alliciendos homines ad pec-
tum, aut vicinitas meretricis multum noceret
nestis foeminis in vicinia comorantibus: tunc enim
requireretur causa aliqua excusans ad locandum
qualem adhuc sufficientem esse illam supra dictum
quod nimirum domus non possit aliis honestis
bus locari, censet *Tamb. dicto §. 4. n. 34.*

IV. Pictores, Histriones &c.

- 92 **P**eccant sine dubio mortaliter, regulariter
loquendo, pictores pingentes valde turpia,
obscena; & multò magis histriones ejusmodi
turpia representantes, ex quibus moraliter
certum est, multos lapsuros graviter quoad castitatem
& pudicitiam: magis enim movet representatio
viva turpium, quam pictura mortua. Dico
tem: *regulariter loquendo*: Nam in casu raro, si
esset pictoris, vel histrionis necessitas, ut eo
indigeret ad victum, vestitum, vel ejusmodi
necessarium, semel, aut iterum licere, donec alia
eius ratio occurrat, permittunt aliqui DD. cum
Tamb. supra cit. n. 28. Dummodò absit periculum
mortale impuræ delectationis venereæ, quod in
ejusmodi cavere sanè difficile est. Unum aut alterum
dubiolum hic restat.

- 93 *Unum.* Utrum pictori liceat pingere imaginem
amariæ pro eo, quem pictor certò scit in illa
picturæ esse affectum, idque extra finem matrimo-
nii, præsertim si etiam essent matrimonii ad
seem incapaces? *R.* Non licere citra peccatum

mortale, regulariter loquendo; cum præbeat fo-
mentum & incitamentum turpis amoris: nisi ite-
rum causa gravissimæ necessitatis pictoris excusaret.
Cum enim talis pictura de se sit indifferens, & etiam
bono usui deservire possit, ob causam gravis neces-
sitaris poterit pictor permittere peccatum alterius:
uti contra *Azorium*, *Bonacinam*, & alios docent
Basilus Pontius, *Castro Palaus*, alii cum *Diana p. 5.*
tract. 7. resolut. 5. Tamb. eodem n. 28.

94

Alterum dubium est: Anrhedariis, vel lectica-
riis, qui nimirum ex officio, vel statu suo rhedas
agunt, vel lecticas portant pretio conducti, liceat sci-
enter amasiam ad amasium, vel econtra adducere?
Negant *DD.* communiter. Et certum videtur, non
licere absque omni justa causa excusante: at substi-
stente aliqua justa causa (qualis est ipsum lucrum
inde capiendum, alioquin cessans) concedunt *Me-
rolla* cum *Diana* apud *Tamb. cit. n. 30.* Et quod mi-
rum est, conscientiosus *Navarrus lib. 5. consil. in se-
cunda edit. cons. 5. de pœnit. in fine.* Ubi de his ipsis,
& ejusmodi servitiis loquens dicit: ex his videtur
colligi ratio defendendi multos à peccato, saltem
mortifero; modo non placeat eis peccatum, & fa-
ciant obsequia prædicta ob aliquem bonum finem;
puta eo, quòd exhibeant illa officii sui causâ, vel ob
justam mercedem: licet enim hæc officia, & obse-
quia sint valde conjuncta peccato; non tamen sunt
secundum se, & suapte naturâ peccata; & ideo se-
jungi possunt à peccato per finem diversum, & se-
junctum. *Hæc Navarrus sapienter.* Major infra
erit ratio de famulis, & ancillis.

REGULA III.

95 **Q**uando aliquid alicui ex iustitia debetur, prestandum est, etsi per illud alter peccaturus sit tu peccatum aliunde impedire non debeas, nec commodè non possis. Ratio est: quia ipsa obligatio iustitiæ est sufficiens causa excusans actionem tuam aliàs indifferentem à cooperatione ad peccatum alterius,posito, quòd illud impedire non debeas, hic & nunc commodè impedire non possis: pro certè regulariter non potest creditor. Quod si autem in casu aliquo reuera impedire posses peccatum alterius, maximè contra iustitiam non reddendo debitum, te tunc non solum non teneri reddere, sed teneri pro tunc non reddere debitum, constat dictis de causis excusantibus à restitutione.

CASUS I.

Debitorum, Subditi.

96 **C**reditori mutuuum reddendum, debitum vendendum, suum restituendum, dominis tributum pendendum, etsi illis pecuniis, vel rebus receptis immediatè ad peccatum abusuri sint, ob rationem Regulæ datam: dummodò ipsis non exhibetur in ipsa intentione actuali peccandi; & omnino maximè contra iustitiam in damnum tertii, non enim furioso, vel alteri jam actu volenti occideri non licet reddere etiam sua propria arma (multo minus vendere, vel commodare) nisi alia gravissima causa urgeret.

II. Sacerdos, Confessarius.

Confessarius pœnitenti, quem aliunde scit indis- 97
positum, non tamen fatenti, tenetur absolu-
tionem dare, saltem sub conditione mente retentâ,
ut in materia de pœnitentia dicitur: quia tenetur
ei credere tam pro, quàm contra se. Item Parochus,
vel Sacerdos peccatori indisposito, etiam excom-
municato, occulto tamen, etsi sibi probè noto, te-
netur administrare SS. Eucharistiam publicè peten-
ti: imò etiam petenti privatim, si ejus indispositio-
nem ex sola ejus Confessione Sacramentali cogni-
tam habet; Quia debetur ei sua fama, & observa-
tio sigilli ex justitia. Communis doctrina suo
loco tradita.

III. Conjuges.

Uxor v.g. tenetur reddere debitum petenti ma- 98
rito voto castitatis astricto, ideoque peccatu-
ro, si cum petentem à proposito suaviter avocare
non possit: piè enim, & laudabiliter conabitur pec-
catum conjugis impedire, v. g. dicendo: quæso,
serva tuum votum, exspecta, donec ego petam, sta-
timque petat; imò cum primùm advertit conju-
gem desiderare copulam, ipsa petendo præveni-
re poterit, sic enim alter jam obligatus reddere, non
amplius peccabit, quod valde nota. Et sic econtra
discurre de marito respectu uxoris eodem voto ad-
strictæ. Attamen peccabit fœmina, si sciens viri
votum cum eo contraxit, vel econtra, vir cum fœ-
mina: quia tunc absque obligatione concurrat ad
contractum DEO injuriosum: ut habetur c. Not.

74 *Tract. V. in V. praeceptum Decalogi. Cap. I.*
novimus 17. q. 2. & docet communis D D. Nav
rus c. 22. n. 73. Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 1.*
Attamen in casu, quo permittuntur matrimo
Catholicorum cum hæreticis, sponsus Catholicus
licitè ministrat Sacramentum Matrimonii spon
sæ hæreticæ, vel econtra Sacramentalis gratiæ incapax
quia contrahens est solùm minister privatus huius
Sacramenti, neque ad ministrandum Sacramentum
specialiter ordinatus, ut ejus officii sit indignus
toriè à Sacramento excludere.

IV. Famuli, Ancilla.

99 **I**psa ratio famulatûs, seu servitii est sufficiens ca
sa, ut excusentur famuli, & ancillæ: item
familias, & uno verbo subditi, si jussa dominorum
aut Prælatorum faciant opera, ex se indifferentia
& remotè tantum ad peccatum se habentia; non ita
propinquè, & proximè ad peccata ordinata.
pote: 1. si famulus jussu heri usurarii pecuniam
ad usuram dandam numeret, deferat, recipiat, in
brum referat: absque alia mala intentione, vel con
placencia ad peccatum. 2. Si famuli, & ancillæ
seu coqui, & coquæ dominis, jejunium violant
cenam, & carnes coquant, vel ministrant: quæ
hæc actio naturâ suâ non ordinatur ad peccatum
sed solùm ad substantiam actus comestionis
stantis ad nutrimentum dominorum, cui actus
die per accidens conjungitur peccatum domini
rum, quod famuli, & ancillæ impedire non tenentur,
sed funguntur suo officio, sicut aliis diebus
Communis DD. apud Dianam *cit. p. 5. tract. 1.*

resolut. 13. 3. Si famulus jussu Domini, quem scit ire ad adulterandum, sternat equum, ipsum merè comitetur, merèque exspectet, more solito ante fores servitij causâ (hoc est, non ut custodiat, securum, vel animosiores ad peccatum reddat, tunc enim clare peccabit) item si fæminam, cum qua Dominus peccaturus est, in domum admittat, facem præferat, lectum sternat, cibum, vel potum ministret, exuere juvet &c. Item si ancilla heram suam meretricem ornet, & similia modò dicta faciat. 4. Si famulus, vel ancilla inter hujusmodi heros & heras deferat litteras, internuntia munera folius urbanitatis, vel amicitia plena, præstetq; similia alia officia, quæ alius famulus, vel ancilla æquè præstaret, & ita similibus sexcentis. *Ratio omnium est*: Quia ex una parte illi ex officio, & conditione sua tenentur dominis servire, & obsequi. Ex altera verò parte cooperatio ad peccatum merè materialis, & remota tantum est. Unde tamen similia non liceret scienter præstare aliis liberis ab obsequio.

Contra verò in iis, quæ propinquè, vel proxime se ad peccatum habent, juvant, vel ordinantur etsi de se indifferentia, non possunt famuli, & ancillæ obsequi dominis ex sola ratione famulatûs, vel servitii. Imò modò post propositiones damnatas, non amplius excusat metus cujusvis notabilis detrimenti, ut si timeant, nè à domino, vel à domina cum detrimento, vel dedecore è domo, vel servitio expellantur, aut malè tractentur; aut si sponte servitium deserant, aliud vel non inveniunt, vel saltem cum

cum

cum molestia quærere cogantur. Sic enim illa intelligenda videtur damnata ab Innocentio XI. Propositionio 51. *Famulus, qui submissis humeris, scienter adjuvat heram suam ascendentem per fenestram ad superandam Virginem; & multoties ei subseruit deferendo scalam, aperiendo ianuam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne à domino tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo ejiciatur.* Et hinc concubinam, vel amasiam conducere aut litteras turpiter amatorias, scienter deferre (sicut & litteras continentes expressam provocationem ad duellum) nunquam potest esse licitum cum hæc videantur intrinsecè mala, & species nocinii, ut habet communis DD. cum Sanch. *lib. moral. c. 7, n. 6.*

IOI Excusat tamen omnis ignorantia: cum famulus vel ancillæ non sit inquirere intentiones & consilia dominæ, vel domini sui. Quòd si autem famulus certus sit de turpi amore domini erga talem famulam, ignoret autem quid in litteris contineatur, adhuc non licere deferre, docet *Sanch. cit.* Quia tamen ex communitè contingentibus debet servus præsumere turpia esse & mala. Eam tamen delationem ex aliqua urgente causa licere, concedunt *Rebellus & Castro Palans* apud *Tamb. cit. S. 4. n. 18.* Videtur de his plura, & curiosa apud *Dianam, & Sanch. cit.* Et modò post Propositiones damnatas utilissimè leges *Joan. Card. & alios*, recentissimè in prædictis propositionibus scribentes,

REGULA IV.

Licet materialiter ad peccatum proximi coope-
vari, quoties major necessitas, seu ratio majoris
malie vitandi, ita exigat, vel cogit. Ratio est: quia
ex duobus malis, quorum utrumque vitari non potest,
minus eligendum, vel certe permittendum est.

CASUS I.

Juware pugnantes injuste.

Christiani, vel Catholici captivi apud Turcas, 102
vel hæreticos bellantes contra Christianos,
vel Catholicos, licite remigant, fodiunt, sarcinas, &
arma advehunt &c. Quia ex una parte magna necessitas
& gravissimus metus verberum, & mortis
eos cogit: & ex altera parte cooperatio non adeo propinqua
est, sine qua damnum nihilominus inferendum est.
Quodsi tamen captivi ejusmodi auxilia negantes,
Christianos vel Catholicos magno periculo eripere possent,
vel victoriam causare, omnino ex Charitate videntur obligari
ad bonum commune Reipublicæ Christianæ vel Ecclesiæ antepo-
nendum propriæ vitæ. Sic Pet. Navar. Molina, Layman. cit. n. 5. §. ulterius.
Eadem ratione iidem excusantur, si inferant damna Christianis in rebus
externis, auferendo, destruendo, comburendo, simili metu
mortis coacti: quia tunc sunt in extrema necessitate ad tuendam
vitam, & domini non debent esse inviti rationabiliter, sed potius
ex Charitate consentire; neque eam actionem, prout à miseris
captivis fit, sibi injuriosam putare: uti contra alios

78 *Tract. V. in V. Præceptum Decalogi Cap. 1.*
alios rectè docet Molina tom. 1. de just. tr. 2. diff.
115. aliisque citt. Diana cit. resolut. 30.

104 At verò minimè excusantur mortis, vel cuius-
cunque mali metu actu pugnantes contra Christi-
anos, vel Catholicos, eos occidentes, mutilantes,
tormenta explodentes, applicantes ignem navibus
comburendis cum Christianis &c. quia hæc sunt
intrinsecè mala, nec patrocinari potest consensus
innocentium. Eâdem ratione proportionaliter de-
fucurrendum de juvantibus fures, vel latrones, nec
propinquè tantum v. g. scalas applicando, vel de-
sum supponendo furaturis &c. sed etiam proxime
furandum, vel prædandum: nimirum excusari cen-
metu mortis, vel alterius gravissimi mali prudenti
judicio proportionati cum damno proximis inter-
ferendo, qui similiter non debent esse rationaliter
ter inviti; minimè tamen excusantur juvantes late-
nes ad homicidia &c. Ratio jam antea est dicta.

II. Obedire Tyranno.

105 **T**yranno, expulso Principe, Provinciam in-
occupante, possunt incolæ sub eo manere
ejusque cogente imperio, fossione, excubiis, con-
tributione &c. juvare: non utique animo bella-
di contra proprium legitimum Principem; sed
quatenus opera illa indifferentia sunt, & minus
la ad majus evitandum, quæ nimirum si ab incolis
recusentur, majora damna ipsis, & Reipublicæ
minent; quippe ut bonis omnibus privati, provin-
cia ejiciantur, aliis ad nocendum promptioribus
substitutis: quam ob rem ipse Princeps legitimus

tenetur velle, ut manentes hæc interim faciant ad
majora mala devitanda. Ex communi Layman. cit.

n. 5. §. *Secundo resolves.*

III. Tolerare malos.

Peccant sanè graviter parentes, Domini, Patres-106
familias, si filios, servos, ac famulos malos, la-
scivos, luxuriosos &c. domi retineant, & non ejici-
ant; si credant ex eorum ejectione emendandos
fore, & ut ajunt, ad crucem repturos. At quia sæ-
pissimè timendum, & passim contingit eos ex eje-
ctione extra domum, & curam, ac disciplinam pa-
ternam, vel herilem, non modò non emendari, sed
potius magis pervertendos, in graviora scelera &
dedecora labi &c. præsertim si etiam eorum opera
parentibus, vel dominis necessaria sit, ut sine gravi
damno suo, vel incommodo ejici non possint, pru-
denter, & licitè eos retinent; dummodò familiæ,
vel familiaribus non sint perniciosi Unde excusari
possunt, si ob justam causam retinent filium, vel
famulùm extra domum amasiam habentem: at mi-
nimè excusari poterunt, si domi amasiam habeant,
hoc enim esset receptare peccantes, & facere, ut se-
curius, & commodius peccent. Quid hîc de scan-
dalo: quid de contagione totius familiæ? Quænam
justa causa id permittendi esse possit, saltem ad lon-
gum tempus; Ita ex Sylv. Navar. Tamb. cit. §. 4.
n. 21. & 22.

IV. Redimere vexationem.

Casus hîc singularis est in administratiõne Sa-107
cramentorum, si Sacerdos, vel Parochus, ex
malitia

malitia nolit administrare Sacramenta, maxime
 cessaria, v. g. Baptismum infanti morituro, per
 tentiam existenti in peccato mortali, & periculo
 mortis: licebitne ei offerre pecuniam ad redimē
 dam eam iniquissimam vexationem?

108 Sanè communis Sententia Antiquorum Theo
 gorum, *S. Thoma, Scoti, Alensis, Gabrielis, & al
 rum est*, non licerre offerre pecuniam pro admi
 stratione Sacramenti, etiam in extrema necessitate.
Ratio eorum est: quia emere Sacramentum
 intrinsecè malum est: ut proinde nullâ circumstantiâ
 etiam extremæ necessitatis iuvante cohonestari
 licitè fieri possit: nam hoc non solum est scanda
 lum, quo inducitur proximus ad peccatum; sed
 etiam est peccatum simoniæ juris naturalis: quia
 ipsa oblatione pecuniæ emitur Sacramentum: et
 re autem Sacramentum tam iniquum, & simonia
 cum est, quàm vendere.

109 Verùm magis placet Sententia opposita *D. Ca
 naventura, Vasq. Pontii: & jam communis D. Thomæ,
 quos sequitur Diana p. 5. tract. 7. resolut. 16.* Licet
 cere nimirum Sacerdoti nolenti infansem baptizari
 in extrema necessitate, pecuniam offerre, imò
 ter induci non possit, etiam debere fieri. *Ratio*
 oppositum est: quia in primis hoc non est scanda
 lum, non enim peto, ut ipse Sacramentum ven
 datur: sed peto Sacramenti administrationem, quæ
 sancta est, & ab eo sanctè fieri potest; ex suppo
 sitione autem, quòd is ex malitia aliter administ
 rat, nolit, offerro pecuniam, non simoniacè ut Sac
 ramentum emam, absit: sed præcisè, ut mem
 ipse

ipsum, & voluntatem inducam, ut in tanta necessitate conferre velit Sacramentum. Unde neque est simonia; quia non ultimo Sacramentum pecuniâ, sed nolentem aliter conferre, oblatâ pecuniâ allicio, permittendo interim ejus peccatum tanquam minus malum ad evitandum majus malum damnationis infantis. Quare non licitè solum sic offero, sed ex Charitate etiam offerre debeo: quia ex duobus malis minus est eligendum. Quamvis autem DD. cit. prædicti, & plerique loquantur solum de Baptismo infantis moribundi, sic necessario baptizandi, eadem tamen omninò est ratio de Sacramento Pœnitentiæ necessario ad salutem. Imo *Hurtadus*, & *Diana cit.* extendunt ad Sacramentum Eucharistiæ, ac omnia alia, quæ si aliter Sacerdos malitiosè ministrare nolit, posse pecuniâ oblatâ extorqueri: non enim æstimatur Sacramentum pecuniâ: sed sola voluntas Ministri allicitur ad præstandum id, quod sine peccato præstare posset & deberet: si malè præstetur, est ex sola malitia Ministri.

Eademque ratione dicendum in casu tempore belli non raro, quo milites hæretici Sacramentum Eucharistiæ essent prophanaturi, pedibus conculcaturi &c. licitè catholicus eis offerret pecuniam, non ut Sacramentum ab eis emat, vel prætiò æstimet, sed ut mitigatâ eorum mente sacrilegâ tantam Sacramenti irreverentiam redimat, & impediat. Ex his quatuor Regulis per casus satis latè deductis benè penetratis facile resolves alios casus

82 *Tract. V. in V. praeceptum Decalogi. Cap. I.*
prorsus innumeros, quos scripto congerere impos-
sibile est.

SECTIO IV.

De

Obligatione Scandalizantis laedentis proximum in bonis Anima.

SUMMARIUM.

111. & 112. Scandalizans activè tenetur ad procurandam scandalizanti emendationem non tantum Charitate, sed
114. & 115. Probabiliter etiam ex Justitia;
116. Idque certum, si per vim vel fraudem induxit alium peccatum, vel errorem in rebus fidei, ita ut
117. Talis sub mortali obligetur. I. vim, metum, minationem &c. revocare; &
118. II. Fraudem, dolum, vel falsas persuasiones, quibus induxit, amovere: ac
119. III. Insuper si etiam amotâ causâ peccati, & offerente veritate seductus in peccato perseveret, merito opportunis ejus emendationem procurare: &
120. IV. Si seductus inde damnum passus est, illud compensare.
121. Usque ad n. 124. Qui verò sine vi, vel fraude aliquem aut jam ante peccare paratum inducit in peccatum, non ex justitia, sed ex charitate solum obligatur ad ejus emendationem.
124. & 125. Parentes, consanguinei, & quibus alii aliquem vel aliquam à Religione ingredienda, vel professuram retrahentes, vel impediendes &c. quomodo peccent: Et
126. Usque ad n. 131. Ad quid obligentur I. ipsi taliter abstracto?
131. & 132. II. Religioni pro abstracto ingressuro, vel professuro, aut
133. III. Jam professo? & tandem

134